

Aan:

Leden van de Tweede Kamercommissie voor Cultuur
Noordelijke Tweede Kamerleden

Bijlagen:

Brief aan Tweede Kamer
Brief aan de minister, dd 30/8/2016
Ondersteuningsbrieven van: Noordelijke Musea
Leeuwarden 2018
Nederlands Fotomuseum

Groningen, 16 september 2016

Geachte leden van de Tweede Kamer,

De Raad voor Cultuur heeft de minister geadviseerd om Stichting Fotografie Noorderlicht niet langer landelijk in de BIS te ondersteunen. Wij zijn het hiermee oneens, en maken in het begeleidend schrijven duidelijk waarom een positie voor Noorderlicht in het landelijk cultuurbeleid van groot belang is. Wij denken met name dat ons métier, de fotografie, niet vanuit de correcte criteria beoordeeld is.

De intrinsieke kwaliteit van Noorderlicht is onbetwist. In een snel veranderende wereld zijn wij al decennia lang een speler in de voorhoede, en we zijn van zins dat te blijven. Noorderlicht is innovatief, veelzijdig, betrokken, actueel. Met haar scala aan activiteiten bereikt zij een breed publiek van vele tienduizenden bezoekers. Dit verdient steun.

De Raad voert bestaand beleid uit; u heeft de mogelijkheid om nieuw beleid te máken.

Wij vragen u om Noorderlicht een positie te geven in het Rijksbestel, en daarmee het advies van de Raad aan te vullen. Denkt u aan behoud van onze huidige positie, of aan het oormerken van bedragen elders. Ook een brede interpretatie van het nieuwe festivalbeleid, waar u zich als Kamer reeds positief over uit heeft gelaten, kan een uitgelezen mogelijkheid zijn.

Mocht u na lezing van het begeleidend schrijven graag nader met ons in gesprek willen gaan, dan zijn wij daar uiteraard altijd toe bereid.

Met vriendelijke groet,

Ton Broekhuis
(directeur Stichting Fotografie Noorderlicht, mede namens het bestuur)

Aan:

Leden van de Tweede Kamercommissie voor Cultuur
Noordelijke Tweede Kamerleden

Betreft:

Positie Stichting Fotografie Noorderlicht in het landelijk cultuurbeleid

Groningen, 16 september 2016

Geachte leden van de Tweede Kamer,

Noorderlicht is een erkend goed presterende organisatie, met telkenmale positieve landelijke en regionale beoordelingen. De stichting speelt in het huidige cultuurmaatschappelijke debat een essentiële rol. Zonder haar publiek te onderschatten, duidt Noorderlicht trends en ontwikkelingen in de wereld.

Toch heeft de Raad voor Cultuur, zoals u waarschijnlijk weet, de minister geadviseerd om Stichting Fotografie Noorderlicht niet langer landelijk te ondersteunen, bovendien met een argumentatie die wij onvoldoend onderbouwd vinden en die wij niet onderschrijven. Wij zijn ervan overtuigd dat het medium fotografie als een van de belangrijkste onderdelen van de hedendaagse beeldcultuur met geheel eigen criteria beoordeeld dient te worden. Daarmee wordt recht gedaan aan de unieke positie van fotografie in de moderne netwerksamenleving. De normen voor beoordeling van een beeldende kunstinstelling, die ook op Noorderlicht zijn toegepast, vormen daartoe een te smalle basis. Noorderlicht geraakt zo tussen wal en schip.

Plannen gerealiseerd

Noorderlicht heeft de plannen waarvoor het ministerie haar in de afgelopen periode ondersteunde, zowel kwalitatief als kwantitatief gerealiseerd, ondanks de impact van de forse bezuiniging van meer dan 50% die in 2012 werd opgelegd. De Raad erkent dit, zoals blijkt uit het volgende citaat:

"Ondanks de bezuinigingen in de afgelopen periode heeft Noorderlicht zijn internationale en regionale positie weten te behouden, net als zijn bezoekersaantallen. Hiervoor spreekt de raad zijn waardering uit."

Noorderlicht is blij met deze en de vele andere positieve regels die de Raad voor Cultuur haar toebedeelt. Het advies van de Raad is in beginsel positief over Noorderlicht. Men spreekt lovende woorden over het ondernemerschap, de flexibiliteit van de instelling, haar internationale allure en educatieve activiteiten. De vernieuwende aanpak van het Data

Rush festival in 2015, dat wij presenteerden als model voor toekomstig beleid, wordt door de Raad expliciet erkend. Maar men vindt dat de organisatie geen goede match heeft met de geldende beeldende kunstcriteria voor wat betreft vernieuwing en experiment. Noorderlicht vernieuwt, zo erkent de Raad, maar niet op een wijze die past in zijn verwachtingspatroon.

Het typeert de positie waarin Noorderlicht zich al jaren bevindt. De organisatie werd als festival opgenomen in het Rijksbeleid. In een volgende cultuurperiode werd van de stichting verwacht een internationale profilering centraal te stellen, waarna de afdeling Beeldende Kunst & Vormgeving ons thuis werd. In de recente periode tenslotte was de concentratie op onze rol als presentatiepodium in de BIS het devies, omdat festivals uit de gratie raakten. De flexibiliteit van Noorderlicht maakte het mogelijk met deze dynamiek van de tijdgeest om te gaan. Aangescherpte criteria over vernieuwing en kunstdiscours, specifiek geldend voor presentatie-instellingen, sluiten Noorderlicht nu echter uit, terwijl het beleidsplan waarmee we de periode 2013-2016 de sector presentatie-instellingen betraden, met succes is uitgevoerd.

Met alle begrip voor de dynamiek van het landelijke beleid, moeten we constateren dat een gerenommeerde instelling als Noorderlicht het slachtoffer dreigt te worden van administratieve ordeningen die de hedendaagse beeldcultuur in een te smal keurslijf drukken. Daarom kunnen wij niet anders dan bezwaar maken tegen deze beoordeling, zoals wij dat inmiddels in een schrijven aan de minister hebben verwoord. U vindt de brief in de bijlage.

Herwaardering voor festivals

Maar we zien ook een omgekeerde beweging. Het fenomeen *festival* wordt in politieke kringen de laatste tijd weer in positieve bewoordingen benoemd. Er wordt gesproken over het creëren van nieuwe financiële kaders daarvoor. Vooralsnog heeft deze discussie zich toegespitst op de podiumkunsten. Het ligt voor de hand om dit te verbreden naar andere kunstvormen, waarmee recht wordt gedaan aan de culturele diversiteit in ons land.

Noorderlicht heeft een perfecte uitgangspositie om daarin een plek te krijgen, want zij:

- past in de diverse uitgesproken beleidsintenties van de minister en heeft een overstijgende landelijke en interregionale rol;
- weet een breed en gevarieerd publiek te bereiken met maatschappelijk actuele en urgente kunst;
- valt internationaal positief op en heeft naar veertig landen tentoonstellingen geëxporteerd;
- creëert spin-off als globaal ambassadeur van de Nederlandse cultuur.

Fotografie en samenleving

Fotografie is een medium dat ieders leven raakt. Het medium is uniek in zijn veelvormigheid en zijn centrale positie in de hedendaagse wereldwijde beeldcultuur. Als intensief gedemocratiseerd medium – ‘social media’ zijn nu het belangrijkste knooppunt in de wereldwijde beeldcommunicatie – wordt de grens tussen professionals en ‘gewone’ gebruikers steeds diffuser, zowel in de kijkervaring van het publiek als in het gebruik in de media. Dit schept behoefte aan een kritische overstijgende blik, aan bewustwording en fascinatie. Daarmee wordt het enorme belang geduid van ons collectieve geheugen tegenover de vluchtigheid van de hedendaagse media. Noorderlicht vervult die behoeften en ondersteunt dat belang.

Het toeval wil dat enige weken geleden het Paradisodebat plaatsvond. De Amerikaanse socioloog Saskia Sassen, een denker van naam, sprak over de mens als *maker* en ons maatschappelijk systeem als gebaseerd op *extractie*. Zij sprak over de financiële markt bubbels, de macht van een kleine groep rijken. Over landschap, vernietiging van natuur en klimaatverandering. Het zijn ingrediënten voor een snelgroeiende wereldwijde sociale kloof. Maar vervolgens draaide ze het om: als de mens in 20 jaar tijd zoveel negatiefs heeft kunnen bewerkstelligen, dan kan hij die enorme energie die daarvoor nodig was, ook gebruiken voor het verbeteren van de wereld.

In zijn toelichting vat de Rotterdamse filosoof Henk Oosterling het samen:

“Wat Sassen voorstaat is een andere manier van kijken en analyseren. (...) Als zij door een wetenschappelijke bril kijkt, ziet zij ongebreideld winstbejag en ecologische onverschilligheid.”

In één korte zin zien we hier alle drie de fundamentele thema’s die Noorderlicht in haar beleidsplan heeft opgenomen: wetenschap, economische macht en onze verantwoordelijkheid voor de natuur.

De Noorderlicht methode

Journalist Bas Heijne zette in zijn openingsrede van het nieuwe theaterseizoen de taal van de Kunst expliciet tegenover de taal van de cijfers:

“De taal van de emotie, van het inzicht, van de subtiele betekenissen die diep in onze ogenschijnlijk zo alledaagse en platvloerse levens schuilgaan. Anders gezegd, de taal van kunst.”

Noorderlicht gebruikt die taal consistent om kritische én hoopgevende verhalen te verbeelden over de maatschappij van vandaag. Zo ging *Data Rush* over de spanningen in een tijdperk van digitale data en surveillance, *An Ocean of Possibilities* over positieve sociaal-economische alternatieven en duurzaamheid, *To Have and Have Not* over de

'1%' en het financiële systeem, *Arena* over mens en natuur, *#EverydayClimateChange* over het klimaat en gaat binnenkort in de galerie *Theatre of Politics* over waanzin en werkelijkheid in de komende Amerikaanse verkiezingen.

Noorderlicht wil een breed publiek inspireren met uitdagende, innovatieve en maatschappelijk progressieve presentaties. Zij werkt daartoe in een rijkgeschakeerd en groot netwerk, waarin zowel fotografen als autonome belangengroeperingen de hoofdrol spelen. Het resulteert in projecten in Noord-Nederland en de rest van de wereld, die kwesties uit de maatschappij van vandaag belichten. Zaken die iedereen aangaan worden op een schurende, kunstzinnige en kleurrijke manier verbeeld.

Noorderlicht is het oudste presentatiepodium voor fotografie in Nederland en werkt toe naar de 25e editie van haar internationale fotofestival. Zij presenteerde het werk van duizenden fotografen, staat internationaal blijvend bekend als een van de beste fotofestivals ter wereld en is voorloper in het presenteren van niet-westerse fotografie.

Noorderlicht exporteerde tot op de dag van vandaag meer dan 100 tentoonstellingen naar alle continenten. In 2014 werd bijvoorbeeld ons volledige festival verplaatst naar het Art & Science Museum in Singapore en in 2015 reisde het project over Noord-Korea dat wij produceerden voor het Drents Museum door naar het Museum of Contemporary Photography in Chicago. *The Sweet and Sour Story of Sugar*, onze opdrachtencyclus over de suikerproductie in Nederland en haar voormalige koloniën, reist nog steeds de wereld over en wordt dit jaar tentoongesteld in Brazilië.

Een ander wapenfeit is dat Noorderlicht private financiering heeft geworven voor een groot foto-opdrachtenproject over Ghana, in samenwerking met de KNAW en met zes gekoppelde promotieplaatsen voor onderzoekers in Ghana en Nederland. Dit project, met een wereldwijd unieke synergie tussen nieuw wetenschappelijk onderzoek en actuele fotografie, wordt in 2018 afgerond. Er is belangstelling vanuit diverse Afrikaanse festivals om de expositie over te nemen.

Noorderlicht innoveert. Het gaat ons echter niet om het experiment óf het experiment voor een ingewijde doelgroep. Bij Noorderlicht gaat het primair om een vorm van vernieuwing waarin de inhoudelijke vorm, de technologische vooruitgang en maatschappelijke ontwikkelingen met elkaar in balans zijn.

De Noorderlicht-methode is een gedreven en een eigenzinnige werkwijze waarin rollen als podium, auteur en producent samenkomen. Het is een maatschappelijk discours dat de beschouwer een actueel en geëngageerd perspectief biedt. En Noorderlicht ziet de fotografie, in haar huidige gedemocratiseerde vorm, als hét aangewezen medium om een groot publiek te bereiken dat breder is dan dat van de traditionele kunstliefhebber, in een tijd waarin de behoefte aan zingeving en betekenis in de kunsten sterk in opkomst is.

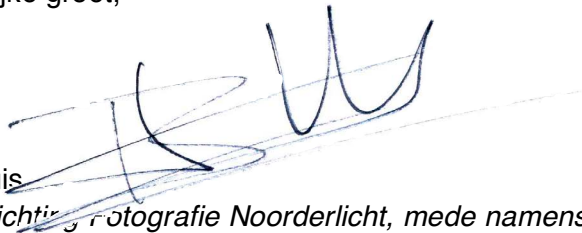
Betrokken verbindingen

Noorderlicht is landelijk en internationaal van betekenis, zoals eerder geduid in dit schrijven. Zij is zich ook altijd bewust van haar geopolitieke positie in het noorden van ons land en focust haar coöperatieve inspanningen daarop. Noorderlicht is partner voor Culturele Hoofdstad Leeuwarden 2018. Zij heeft samengewerkt met vrijwel alle noordelijke galerieën en musea en is – heel bijzonder – structureel actief in alle drie de noordelijke provinciën.

In ons beleidsplan 2017-2020, mede opgesteld met de aanstaande nieuwe directie, delen we de contouren van ons voorgenomen beleid met u. De nieuwe leiding wordt belast met de taak om de eigen identiteit van Noorderlicht binnen een breed noordelijk én landelijk samenwerkend netwerk te positioneren en haar activiteiten te actualiseren voor toekomstige tijden, een democratiserende brug slaand tussen het professionele métier en het brede publiek.

Wij vragen u vriendelijk doch dringend het advies van de Raad van Cultuur met betrekking tot Noorderlicht te corrigeren. Een positie in het landelijke culturele bestel is voor Noorderlicht van groot belang om haar bestaan veilig te stellen. Naast de directe opties van behoud van onze huidige positie of het oormerken van bedragen in andere regelingen, denken wij dat een nieuw festivalbeleid, waar u zich als Kamer reeds positief over heeft uitgelaten, daartoe ook een uitgelezen mogelijkheid kan zijn.

Met vriendelijke groet,

Ton Broekhuis
(directeur Stichting Fotografie Noorderlicht, mede namens het bestuur)